

leering mee verbonden wordt, want die wijst soms op samenhang van uiteenloopende phaenomenen. We zouden b.v. gaarne gezien hebben, dat Boyle later een elasticiteitswet als de Wet van Hooke parallel gesteld had met de Wet van Boyle!

Alomvattende theorie voorbarig. Niettegenstaande dit alles blijft het Boyle's ideaal om, opklimmend van de verschijnselen naar de oorzaken, tot een werkelijk afgeronde corpusculair-theorie te komen. Voor zulk een alomvattende theorie is echter een zeer uitgebreid feitenmateriaal noodig en dat is volgens hem nog niet in voldoende mate aanwezig (Ph. Ess.; I, 194). Zelf heeft hij dikwijls op grond van verschijnselen theorieën opgesteld, die door andere feiten weer omver worpen werden. Tot nog toe is hij daarom reeds tevreden als hij met behulp van de experimenten de tusschenliggende oorzaken kan opsporen (iets verklaren uit elasticiteit of zwaarte zonder dat hij die verschijnselen zelf weer kan verklaren) (Ph. Ess.; I, 200). Als het echter bij de vorming van bijzondere hypothesen reeds zoo moeilijk is om niet door de feiten achterhaald te worden, dan zal dit ook voor de algemeene gelden. Daarmee ontkent Boyle echter niet, dat het nuttig kan zijn, opdat het intellect eenigszins bevredigd worde, „plausible accounts” te geven hoe de verschijnselen uit de eerste oorzaken zouden kunnen ontstaan, want dit kan tot nieuwe experimenten ter toetsing aansporen (Ph. Ess.; I, 194). Blijkbaar zag hij dus een alomvattend systeem bij den toenmaligen stand van zaken slechts als een werkhypothese. Hij verwacht echter, dat „in de toekomst, als de physische theorie op veel meer experimenteele gegevens zal rusten, het zeker mogelijk zijn zal er deducties uit te halen, die onaanvechtbaar zijn” (Ph. Ess.; I, 200). Voorloopig echter wint de praktische physicus Boyle, die zich aan zijn beperkte gegevens houdt, het van den filosoof Boyle, die een alomvattend systeem zou wenschen. De scholastici en Descartes meenden dat reeds gevonden te hebben; voor Boyle behoort het tot de toekomstdroomen.

Deductieve systemen zijn fantasieën. Met lichten spot, schijnbaar bewonderend, spreekt Boyle over „die groote geesten”, zooals Aristoteles en Campanella, die uit eenige algemeene beginselen een alomvattend systeem kunnen deduceeren. Hun theorieën zijn volgens hem in schemerlicht prachtig, maar bij het volle daglicht der nieuwe experimenten blijken het schoone fantasieën te zijn (Ph. Ess.; I, 197). „Ik bewonder hen, die trachten zelfs de meest verborgen natuurverschijnsels te verklaren, maar ik ken mijn zwakheden en voel mij niet verplicht alles na te doen, wat ik te prijzen acht”. Hij zegt, dat hij wel weet, „dat het opstellen van systemen, die alles verklaren, de manier is om beroemd te worden, want dan zal de eene helft van het menschdom met u instemmen en de andere u in elk geval vermelden”. „En”, zoo gaat hij voort, „mijn werkwijze zal mij